

หลักการเขียน

แผนการจัดการเรียนรู้แบบ Backward Design

ปรีชา ธรรมรัตน์ กศ.บ. (ชีววิทยา) กศ.ม. (การสอนวิทยาศาสตร์)

ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนาบอน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

กลุ่มงานนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนนาบอน

ตอนที่ 1

หลักการทั่วไปของ Backward Design

1.1 ความหมาย

Backward Design เป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยึดเอาหลักฐานแสดงผลการเรียนรู้มาเป็นเกณฑ์ในการบ่งบอกถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบนี้ผู้สอนต้องเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบคำถามหลักตามลำดับ 4 คำถาม ได้แก่

1. มีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้ความคิด (K) ด้านกระบวนการ (P) และด้านคุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยม (A) อย่างไรบ้าง
2. ต้องการได้หลักฐานที่เป็นชิ้นงาน / ผลงานใดบ้าง ที่แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมายที่ได้ระบุไว้
3. มีการกำหนดระดับคุณภาพ สำหรับใช้ในการประเมินผลงาน/ชิ้นงานอย่างไรบ้าง
4. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไรบ้างที่ทำให้นักเรียนได้ผลงาน/ชิ้นงานที่เป็นหลักฐานว่าเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย

1.2 ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Backward Design คล้ายคลึงกับแผนการจัดการเรียนรู้ทั่วไป เพียงแต่มีการเพิ่มหัวข้อหลัก 2 หัวข้อ ได้แก่ ผลงาน/ชิ้นงานที่เป็นหลักฐานแสดงผลการเรียนรู้และระดับคุณภาพของผลงาน/ชิ้นงาน จึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Backward Design มีดังต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง
2. เป้าหมายการเรียนรู้
3. สาระสำคัญ
4. ผลงานที่แสดงผลการเรียนรู้
5. การประเมินผลงาน
6. กิจกรรมการเรียนรู้
7. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้
8. สรุปผลการเรียนรู้

ตอนที่ 2

การเขียนส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

2.1 การเขียนเป้าหมาย

เป้าหมายก็คือจุดประสงค์สุดท้ายหรือจุดประสงค์ปลายทาง ซึ่งมี 3 ด้าน ได้แก่

2.1.1 ด้านความรู้ความคิด มักใช้พฤติกรรม บอก (ระบุสิ่งที่ทำได้) อธิบาย (ระบุสิ่งที่ทำได้) และขยายความหรือยกตัวอย่างประกอบได้)

2.1.2 ด้านกระบวนการ เป็นการนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ หรือการจัดกระทำข้อมูลความรู้ให้อยู่ในรูปที่ผู้อื่นเข้าใจง่าย หรือการใช้ความรู้ในการตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือก พฤติกรรมที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ได้แก่ เขียน concept mapping เขียน mind mapping สรุปความรู้วางแผนการดำเนินงาน เขียนบรรยายความ อ่านออกเสียง ออกแบบ เป็นต้น

2.1.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม เป็นความรู้สึกลึกซึ้งที่ติดตัว รู้ว่าควรทำหรือไม่ควรทำ พร้อมกับปฏิบัติในสิ่งดีๆตามความรู้สึกลึกซึ้งนั้นๆ พฤติกรรมที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ได้แก่ แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกลึก เป็นต้น

หมายเหตุ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องระบุเป้าหมายครบทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของเนื้อหาว่าเหมาะกับการเรียนรู้ด้านใดบ้าง แต่ที่มักขาดไม่ได้คือด้านความรู้ความคิด

2.2 การเขียนสาระสำคัญ

การเขียนสาระสำคัญมีการเขียนได้หลายแนวแต่การเขียนที่ทำให้ได้สาระสำคัญสมบูรณ์สามารถบ่งบอกถึงเป้าหมายการเรียนรู้ หัวข้อเรื่องและแก่นของเนื้อหาต้องเขียนให้ครบ 3 ส่วนคือ

1. หลักการ คือแก่นของเนื้อหา
2. เนื้อหาสาระ คือชื่อหัวข้อเรื่องที่นำเสนอ
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือส่วนที่เป็นเป้าหมาย

ตัวอย่างที่ 1 การอ่านออกเสียงร้อยแก้วที่ถูกต้องตามหลักการอ่านมีความสำคัญต่อการคุณภาพของการอ่าน การศึกษาเรื่องการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการอ่านออกเสียงและสามารถอ่านออกเสียงร้อยแก้วถูกต้องตามหลักการอ่าน

ส่วนที่ขีดเส้นใต้ เป็นหลักการ

ส่วนที่เป็นตัวหนา เป็นเนื้อหาสาระ

ส่วนที่เป็นตัวเอน เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวอย่างที่ 2 การวิเคราะห์รายการค้าเป็นภารกิจสำคัญของผู้ประกอบการค้า การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์รายการค้า ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและหลักการของการวิเคราะห์รายการค้าและเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์รายการค้า

ตัวอย่างที่ 3 เครื่องมือและอุปกรณ์ในการปลูกไม้ดอกไม้ประดับเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การศึกษาเรื่องเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ วิธีเก็บรักษาและการออกแบบเครื่องมือและอุปกรณ์การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ

ตัวอย่างที่ 4 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดผลดีต่อการดำรงชีวิตทุกด้าน การศึกษาเรื่อง **change (I need a change)** ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทั้งด้านดีและด้านไม่ดีของตนเองและสามารถวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้

ตัวอย่างที่ 5 คำช้อนเป็นคำที่สร้างขึ้นเพื่อเพิ่มจำนวนคำในภาษาไทยสำหรับการสื่อสาร การศึกษาเรื่องคำช้อน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสร้างคำช้อน

ตัวอย่างที่ 6 พุทธจริยาหมายถึงแนวทางการปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์ของพระพุทธเจ้า การศึกษาเรื่องพุทธจริยา ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและประเภทของพุทธจริยา

ตัวอย่างที่ 7 ความสำเร็จของการปั้นรูปขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับหลักการปั้นและความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการปั้น การศึกษาเรื่องการปั้นรูป ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการปั้นรูป วัสดุที่ใช้ในการปั้นรูป อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการปั้นรูป

2.3 การกำหนดผลงานที่แสดงผลการเรียนรู้

ผลงานที่แสดงผลการเรียนรู้จะเป็นผลงานประเภทใดและมีกี่ชิ้นนั้น ขึ้นอยู่กับเป้าหมายการเรียนรู้ เช่น

เป้าหมายการเรียนรู้	ผลงานที่แสดงผลการเรียนรู้
ด้านความรู้ความคิด -อธิบายหลักการสร้างคำช้อนได้	ข้อสรุปหลักการสร้างคำช้อน
ด้านกระบวนการ -เขียน concept mapping เรื่องการสร้างคำช้อนได้	concept mapping เรื่องการสร้างคำช้อน

หมายเหตุ ในที่นี้ควร เลือก concept mapping เรื่องการสร้างคำช้อนเพียงผลงานเดียว เพราะ concept mapping เป็นผลงานที่ต้องใช้ความสามารถทางสติปัญญาสูงกว่าการเขียนข้อสรุป นั่นคือ ถ้าด้านความรู้และด้านกระบวนการเป็นเรื่องเดียวกันก็ควรเลือกด้านกระบวนการเป็นผลงาน

สำหรับด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม เป็นสิ่งที่ยากต่อการประเมินด้านการปฏิบัติ ในระยะเวลาอันสั้น เพราะต้องคอยสังเกตพฤติกรรมที่เป็นนิสัย แต่ถ้าจะประเมินเพียงความรู้สึกหรือเจตาก็สามารถประเมินจาก การแสดงความคิดเห็น ว่าเห็นด้วยหรือไม่ ควรทำหรือไม่ควรทำอย่างไรจึงเหมาะสม เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น เป็นต้น

2.4 การกำหนดระดับคุณภาพของผลงาน

ระดับคุณภาพของผลงานควรกำหนดเป็น 4 ระดับ โดยกำหนดจากระดับ 1 ไปหาระดับ 4 ตัวอย่าง เช่น ระดับคุณภาพของผลงานการคัดลายมือ

ระดับ 1 เขียนพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด การ์นต์ ถูกต้อง

ระดับ 2 มี 1 และเขียนเส้นได้ตรงหรือโค้งและมีหัวถูกต้อง

ระดับ 3 มี 2 และเขียนตัวพยัญชนะขนานกันอย่างสวยงาม

ระดับ 4 มี 3 และเขียนตัวเต็มบรรทัด

2.5 การเขียนกิจกรรมการเรียนรู้

2.5.1 การเขียนคำถามท้าทาย

คำถามท้าทายคือคำถามที่กระตุ้นให้หาความรู้/แนวทางปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในเป้าหมาย เช่น เป้าหมายระบุว่าอธิบายหลักการสร้างคำซ้อนได้ ควรตั้งคำถามท้าทายว่าการสร้างคำซ้อนมีหลักการอย่างไรบ้าง

2.5.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลักของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คือต้องจัดให้บรรลุเป้าหมายทุกข้อและเกิดผลงานตามที่กำหนดทุกรายการ ดังนั้นจึงต้องยึดเป้าหมายเป็นหลักในการจัดกิจกรรม ถ้ามีกิจกรรมหลายชั่วโมงในแผนเดียวกันควรแยกแยะให้ชัดเจนว่าแต่ละชั่วโมงมีการจัดกิจกรรมอย่างไรบ้าง และในการใช้สื่อ/อุปกรณ์ ต้องระบุว่าในการจัดกิจกรรมนั้นๆ ใช้สื่อ/อุปกรณ์ใด นอกจากนี้ควรมีคำถามสำคัญเพื่อกระตุ้นให้หาคำตอบของคำถามท้าทาย

2.6 การกำหนดสื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

ให้ระบุเฉพาะสิ่งที่กล่าวถึงในกิจกรรมการเรียนรู้และต้องระบุให้ชัดเจน เช่น ใบความรู้ เรื่อง..... ตัวอย่างหิน ได้แก่ หินอัคนี หินตะกอน หินแปร นอกจากนี้ต้องเรียงตามลำดับการใช้

2.7 การเขียนสรุปผลการเรียนรู้

ให้เขียนด้วยลายมือหลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ โดยบันทึกว่าด้านความรู้ความคิด ด้านกระบวนการหรือด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม มีผลการเรียนรู้เป็นที่น่าสนใจหรือไม่เพียงใด มีปัญหาหรือไม่อย่างไร ถ้ามีจะแก้ไขปัญหายังไง

ตอนที่ 3

ตัวอย่างแนวการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ตัวอย่างที่ 1 (ปรับปรุงจากผลงานของครูทิพย์อุษา ชูพงศ์)

สาระการเรียนรู้ภาษาไทย

เรื่อง การอ่านออกเสียงร้อยแก้ว

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เวลา 3 ชั่วโมง

1. เป้าหมายการเรียนรู้

1.1 ด้านความรู้/ความคิด

อธิบายหลักการอ่านออกเสียงร้อยแก้วได้

1.2 ด้านกระบวนการ

สาธิตการอ่านออกเสียงร้อยแก้วได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน

1.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม (ไม่มี)

2. สาระสำคัญ

การอ่านออกเสียงร้อยแก้วที่ถูกต้องตามหลักการอ่านมีความสำคัญต่อคุณภาพของการอ่าน การศึกษาเรื่องการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการอ่านออกเสียงและสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามหลักการอ่านออกเสียง

3. ผลงานที่แสดงผลการเรียนรู้

ความสามารถในการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว

4. แนวทางประเมินผลงาน

ระดับ 1 อ่านออกเสียงถูกต้องตามหลักการ 1 ข้อ

ระดับ 2 อ่านออกเสียงถูกต้องตามหลักการ 2 ข้อ

ระดับ 3 อ่านออกเสียงถูกต้องตามหลักการ 3 ข้อ

ระดับ 4 อ่านออกเสียงถูกต้องตามหลักการทุกข้อ

5. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 คำถามท้าทาย : การอ่านออกเสียงร้อยแก้วมีหลักการอ่านอย่างไรบ้าง

5.1 ครูสุ่มนักเรียน 2-3 คน เพื่อทดลองอ่านออกเสียงร้อยแก้วตามเนื้อหาเดียวกันที่ครูกำหนดแล้ว
ร่วมกันอภิปรายส่วนดีและส่วนบกพร่องในการอ่านของแต่ละคน

5.2 นักเรียนศึกษาเรื่องหลักการอ่านออกเสียงร้อยแก้วจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้น ม.4
หน้า.....ถึง หน้า..... แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

-หลักการอ่านออกเสียงร้อยแก้วมีกี่ข้อ อะไรบ้าง

5.3 นักเรียนร่วมกันอภิปรายคำตอบและบันทึกข้อสรุปลงในสมุด

5.4 นักเรียนฝึกอ่านออกเสียงร้อยแก้วตามหลักการอ่าน

ชั่วโมงที่ 2-3

5.5 ครูสุ่มนักเรียน 2-3 คน ซึ่งมีทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง การอ่านออกเสียงร้อยแก้ว
แล้วให้เพื่อนๆ ร่วมกันติชมและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักการอ่าน

5.6 ครูฟังการอ่านออกเสียงร้อยแก้วของนักเรียนแต่ละคน พร้อมกับแจ้งผลการประเมิน
ความสามารถในการอ่าน

6. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้น ม.4 สำนักพิมพ์.....หน้า.....ถึง หน้า.....

7. สรุปผลการเรียนรู้

7.1 ด้านความรู้/ความคิด.....

7.2 ด้านกระบวนการ.....

7.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม.....

7.4 ปัญหาด้านการสอน.....

7.5 แนวทางแก้ไขปัญหา.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

วันที่.....

หมายเหตุ แผนนี้เลือกความสามารถในการอ่านเป็นผลงาน เพราะเป็นพฤติกรรมที่ครอบคลุม
เป้าหมายด้านอื่นๆทุกด้านซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการอ่านออกเสียง

ตัวอย่างที่ 2 (ปรับปรุงจากผลงานของครูวาสนา รัตนพันธ์)

สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
เรื่อง Change (I need a change)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
เวลา 2 ชั่วโมง

1. เป้าหมายการเรียนรู้

1.1 ด้านความรู้ความคิด

ระบุพฤติกรรมที่ดี (Good Habit) และพฤติกรรมที่ไม่ดี (Bad Habit) ของตนเองได้

1.2 ด้านกระบวนการ

วางแผนปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองได้

1.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม

มีความคิดเห็นที่ดีต่อการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง

2. สาระสำคัญ

การรู้ลึกสำนึกในการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองย่อมมีผลดีต่อการดำรงชีวิตทุกด้าน การศึกษาเรื่อง I need a change ทำให้รู้จักพฤติกรรมของตนเองทั้งด้านดีและด้านไม่ดีและทำให้เกิดแรงจูงใจในการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง

3. ผลงานที่แสดงผลการเรียนรู้

แผนการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง

แนวทางประเมินผลงาน

ระดับ 1	กำหนดปรับปรุงข้อเสีย ร้อยละ 0-25	ของข้อเสียทั้งหมด
ระดับ 2	กำหนดปรับปรุงข้อเสีย ร้อยละ 26-50	ของข้อเสียทั้งหมด
ระดับ 3	กำหนดปรับปรุงข้อเสีย ร้อยละ 51-75	ของข้อเสียทั้งหมด
ระดับ 4	กำหนดปรับปรุงข้อเสีย ร้อยละ 76-100	ของข้อเสียทั้งหมด

5. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 คำถามท้ายบท : What do you have a good habit and a bad habit ?

5.1 นักเรียนศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์จากหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นม.5 ของสำนักพิมพ์.....หน้า.....ถึง หน้า.....แล้วอภิปรายเพื่อจำแนก

เป็น Good Habit และ Bad Habit

5.2 นักเรียนพิจารณาตนเองว่าพฤติกรรมใดเป็น Good Habit และพฤติกรรมใดเป็น Bad Habit แล้วบันทึกในรูปของตาราง

ชั่วโมงที่ 2 คำถามท้ายบท : What is some good advice changing a bad habit ?

5.3 แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5 คนศึกษาพฤติกรรมของคนในภาพที่กำหนดให้แล้วระบุว่าคนในภาพใดเป็น Good Habit และภาพใดเป็น Bad Habit พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง Bad Habit

5.4 นักเรียนเลือกปรับปรุง Bad Habit ของตนเองตามความสมัครใจ โดยระบุชื่อ Bad Habit ทั้งหมดและชื่อ Bad Habit ที่ตั้งใจจะปรับปรุง พร้อมคิดรายละเอียดของ Bad Habit ที่จะปรับปรุง

5.5 อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการปรับปรุงพฤติกรรม

6. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

6.1 หนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้น ม.5 ของสำนักพิมพ์.....หน้า.....ถึง หน้า.....

6.2 รูปภาพคนที่แสดงพฤติกรรมด้านดีและด้านไม่ดี

7. สรุปผลการเรียนรู้ (ใช้ข้อความเดียวกับตัวอย่างที่ 1)

หมายเหตุ แผนนี้เลือกแผนการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองเป็นผลงาน เพราะเป็นพฤติกรรมที่ครอบคลุมเป้าหมายด้านอื่นๆ ทุกด้านซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดการปรับปรุงพฤติกรรม